

Καλογεράκη Μαρία, *Το μεταπολεμικό Ηράκλειο Κρήτης: η ανασυγκρότηση μιας βομβόπληκτης πόλης*

Περίληψη

Η διδακτορική διατριβή με θέμα «Το μεταπολεμικό Ηράκλειο Κρήτης: η ανασυγκρότηση μιας βομβόπληκτης πόλης», πραγματεύεται τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση μιας βομβόπληκτης πόλης, όπως ήταν το Ηράκλειο, με βασική αρχειακή πηγή τα συμβόλαια και κυρίως τις αγοραπωλησίες ακινήτων κατά την περίοδο 1945-1960.

Η μελέτη ξεκινάει με αναφορά στα γενικά χαρακτηριστικά της Κρήτης, ως σημαντικών παραγόντων για τη μελέτη της ιστορίας της Κρήτης και του Ηρακλείου ειδικότερα. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην γενικότερη κατάσταση που επικράτησε στο νησί κατά τη μεταπολεμική περίοδο και η περίπτωση της Κρήτης τοποθετείται στον γενικότερο ευρωπαϊκό και ελληνικό πλαίσιο, το οποίο διαμορφώθηκε κατά την ίδια χρονική φάση. Ακολουθεί αναδρομή στην ιστορία της πόλης του Ηρακλείου, από τα αρχαία χρόνια ως την εποχή που αφορά στην έρευνα, με σκοπό να δειχθεί κάτω από ποιες συνθήκες και με ποιους τρόπους διαμορφώθηκε η πολεοδομία της πόλης του Ηρακλείου, η οποία έχει καθορίσει την εικόνα της έως σήμερα. Ακολουθεί ο διαχωρισμός της μελέτης σε δύο φάσεις, όπου η πρώτη αφορά στην περίοδο 1945-1950 και η δεύτερη στην περίοδο 1951-1960.

Στην πρώτη φάση, γίνεται αναφορά στην περίοδο της πρώτης αντιμετώπισης των καταστροφών του πολέμου μετά τη λήξη της γερμανικής Κατοχής, στην αποκατάσταση της τάξης και στην επαναφορά την καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην προπολεμική κατάσταση. Μελετάται επίσης ο ρόλος της αμερικανικής βοήθειας, η οποία συνετέλεσε στην αντιμετώπιση των ζωτικών αναγκών του πληθυσμού με σκοπό την ανακούφισή του από τις κακουχίες του πολέμου και της Κατοχής. Από τη μελέτη της πρώτης φάσης Ανασυγκρότησης, προκύπτει ότι η τάση των κατοίκων της εποχής ήταν η κατοίκηση στους ίδιους χώρους όπου κατοικούσαν και πριν το ξέσπασμα του πολέμου και η ανάγκη τους για αποκατάσταση των ζημιών, με φθηνές και γρήγορες λύσεις. Σκιαγραφείται έτσι το αστικό περιβάλλον της πόλης του Ηρακλείου εντός των τειχών, σε συνδυασμό με την οικονομική κατάσταση και την εμπορική κίνηση της πόλης αμέσως μετά τη λήξη της γερμανικής Κατοχής.

Η δεύτερη φάση αφορά στις προσπάθειες για οικονομική ανάπτυξη του νησιού από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, όταν πια είχαν αντιμετωπιστεί σε μεγάλο βαθμό οι ζωτικές ανάγκες των κατοίκων του νησιού και της πόλης, μέχρι το τέλος της δεκαετίας και τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Από τη μελέτη των αγοραπωλησιών της περιόδου 1951-1960, οπότε άρχισαν να διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια αστυφιλίας, προκύπτει η νέα τάση των κατοίκων τόσο της εντός των τειχών πόλης όσο και των νέων κατοίκων που προέρχονταν από την επαρχία, για επένδυση σε ακίνητη περιουσία στην εκτός των τειχών περιοχή του Ηρακλείου, γύρω από τον παλιό ιστορικό πυρήνα της πόλης, ο οποίος οριοθετούνταν από τα ενετικά τείχη της. Έτσι, στη δεύτερη φάση της Ανασυγκρότησης, προκύπτει ότι το Ηράκλειο άρχισε να εξαπλώνεται πέρα από τα παλιά του όρια και να διευρύνει τον αστικό του χώρο ακτινωτά γύρω από την τειχισμένη και ως τότε δομημένη πόλη. Κατά την περίοδο αυτή, τέθηκαν οι βάσεις για την αστική διάχυση που επακολούθησε τα επόμενα χρόνια της ιστορίας του.

Συμπερασματικά, ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος υπήρξε για το νησί ένα πολύ καθοριστικό γεγονός στην ιστορία του. Το γεγονός του πολέμου στάθηκε εμπόδιο στη λειτουργία της οικονομίας του νησιού και κυρίως στη λειτουργία της οικονομίας της πόλης του Ηρακλείου καθώς διέκοψε την άρρηκτη σχέση ανάμεσα στην ύπαιθρο και στην πόλη. Τα χρόνια της γερμανικής Κατοχής ανέστειλαν την οικονομική ανάπτυξη ολόκληρου του νησιού. Ωστόσο, το ίδιο το γεγονός του πολέμου στάθηκε αφορμή για προβληματισμό σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη της Κρήτης και σχετικά με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της.

Στο Ηράκλειο, παράλληλα με τα σχέδια και τις ενέργειες για οικονομική ανάπτυξη του νησιού, παρουσιάστηκε η τάση για αστική εγκατάσταση σε νέες περιοχές πέρα από τα τείχη της πόλης, κι έτσι προέκυψε η δημιουργία νέων περιοχών κατοικίας. Οι νέες περιοχές που συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον των αγοραστών ακινήτων μετατράπηκαν σε αστικές με το ρυθμιστικό σχέδιο του 1958 και η ενέργεια αυτή αποτέλεσε την απαρχή ενός νέου τρόπου ζωής για τους κατοίκους αυτών των περιοχών. Η πρωτοβουλία της τοπικής αυτοδιοίκησης για την εκτέλεση τεχνικών και οδικών έργων προς διευκόλυνση της κατάστασης στις περιοχές αυτές, ουσιαστικά προώθησε την εγκατάσταση όλο και περισσότερων πολιτών στις νέες αυτές περιοχές.

Η μελέτη στοχεύει στο να κατονομάσει τις νέες περιοχές κατοικίες που δημιουργήθηκαν και να προσδιορίσει την ακριβή χρονική στιγμή που αυτές άρχισαν να αναπτύσσονται οικιστικά, επίσης να διερευνήσει τα ιδιαίτερα κίνητρα των

αγοραστών ακινήτων στις νέες περιοχές, την οικονομική και επαγγελματική τους κατάσταση και τις αξίες και το μέγεθος των ακινήτων ανά περιοχή. Στο τέλος της διατριβής γίνεται αναφορά στην πρωτοβουλία που ανέπτυξε η πνευματική ελίτ της πόλης του Ηρακλείου για τη διάσωση ορισμένων ιστορικών κτηρίων της πόλης και για την καθιέρωση της μελέτης της ιστορίας της Κρήτης παράλληλα με την γενικότερη ανάπτυξη του τόπου.

Kalogeraki Maria, The post-Heraklion: the reconstruction of a bombarded city

Summary

The doctoral dissertation on "The post-Heraklion: the reconstruction of a bombarded city" deals with the postwar reconstruction of a bombarded city, as it was Heraklion, with main archival source contracts and mainly property transactions during the period 1945-1960.

The study begins with a reference to the general characteristics of Crete, as important factors in the study of the history of Crete and Heraklion especially. Then the study refers to the general situation prevailing in the island during the war period and the case of Crete placed in general European and Greek context, which was formed during the same time phase. Here's review of the history of Heraklion, since ancient times as the time on the research, to be shown under what conditions and in what ways shaped the city planning of Heraklion, which has set its image until today. The study is split into two phases, the first relates to the period 1945-1950 and the second to the period 1951-1960.

In the first phase the study refers to the first period of the reconstruction after the war and after the German occupation, the restoration of the daily life of people in the pre-war situation. The study also refers to the role of the American aid, which helped to address the vital needs of the population in order to relief from the hardships of war and occupation. The study of the first phase of Reconstruction shows up the tendency of the people of that time to inhabit at the same place where lived before the outbreak of war and the need to repair the damage, with cheap and fast solutions. The

study outlines the Urban Heraklion city within the walls, combined with the economic situation and the commercial traffic of the city immediately after the German occupation.

The second phase concerns the efforts towards economic development of the island since the early 1950s, when now been addressed to a large extent the basic needs of the inhabitants and the city, until the end of the decade and the early 1960s. The study of buying and selling of the period 1951-1960, so began to emerge the first signs of urbanization, reveals a new trend of residents both within the city walls and new residents coming from the province for investment in real estate in addition the walls of Heraklion, nearby the old historic core of the city, which was defined by the Venetian walls. Thus, in the second phase of Reconstruction, Heraklion began to spread beyond the old boundaries and expand the urban space radically around the walled and then structured city. During this period, the foundations were laid for the urban sprawl that followed the next year history.

In conclusion, the Second World War has been on the island a very crucial event in history. The fact of the war hindered the operation of the island's economy, especially in the operation of Heraklion city economy as broke the unbreakable relationship between the countryside and the city. The years of German occupation inhibited the economic development of the whole island. However, the very fact of the war has given rise to concerns about economic growth in Crete and on the exploitation of its potential.

In Heraklion, along with the plans and actions for economic development of the island, there is a tendency for residential installation in new areas beyond the city walls, so did the creation of new residential areas. The new areas that raised the interest of property buyers became urban in the 1958 Master Plan and this action was the beginning of a new way of life for the residents of these areas. The local government initiative to carry out technical and road works to facilitate the situation in these areas, effectively promoted the installation of more and more people to these new areas.

The study aims to name the new regions of housing created and identify the exact moment that they began to develop residentially, also investigate the specific motivations of real estate buyers in new regions, their economic and employment status and values and size of real estate by region. At the end of the thesis, the study refers to the initiative developed by the intellectual elite of Heraklion to rescue certain

historical city buildings and to establish the study of Cretan history alongside the general development of the country.